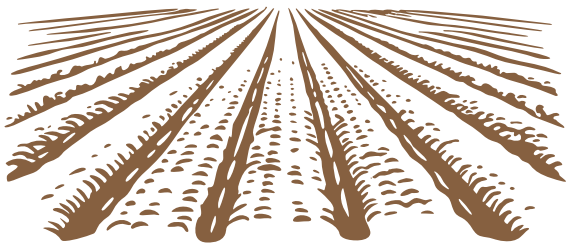

Bendicho, Cabré-Verdiell, Dalmau,
El Maimouni, Garrigasait, Ibars, Kayyal,
Llauger, Paco, Škrabec i Viejobueno

LA MEMÒRIA DE LA TERRA

Pròleg de Roser Vernet

L'AVENÇ

LA MEMÒRIA DE LA TERRA

Bendicho, Cabré-Verdiell, Dalmau,
El Maimouni, Garrigasait, Ibars, Kayyal,
Llauger, Paco, Škrabec i Viejobueno

LA MEMÒRIA DE LA TERRA

Pròleg de Roser Vernet

L'AVENÇ
Barcelona
2026

Primera edició: març de 2026

© dels textos, Núria Bendicho, Roser Cabré-Verdiell, Alba Dalmau, Youssef El Maimouni, Raül Garrigasait, Teresa Ibars, Majd Kayyal, Miquel Àngel Llauger, Arià Paco, Simona Škrabec i Júlia Viejobueno.

© de la traducció de *Mort a Haifa*, Mohammad Bitari

© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2026

Mallorca 221, sobreàtic

08008 Barcelona

93 245 79 21

lavenc.cat

llegirencatala.cat

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents
Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

THEMA: FC 1DSE-ES-J 3MPQ 2ADC

ISBN: 978-84-18680-65-6

Dipòsit legal: B 929-2026

Imprès a Gráficas 94

Es reserven tots els drets.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei. Adreça's a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra (conlicencia.com — 93 272 04 47).

TAULA

Pròleg de Roser Vernet	9
La gallineta – Núria Bendicho	17
Tulevaissutta Khere – Roser Cabré-Verdiell	27
La memòria d'un tros – Alba Dalmau	41
Barzakh – Youssef El Maimouni	51
El tel dels noms – Raül Garrigasait	61
Soc Atles – Teresa Ibars	71
Mort a Haifa – Majd Kayyal (Traducció de Mohammad Bitari)	81
Potades del rei en Jaume – Miquel Àngel Llauger	97
Vivíem en un enorme cementiri – Arià Paco	107
El ratpenat – Simona Škrabec	117
Origen d'un cognom inusual – Júlia Viejobueno	129
Els autors	139

PRÒLEG

Roser Vernet

Diem que anomenem terra tot allò que configura el lloc que habitem. D'una banda, la superfície i el substrat damunt dels quals bastim els aixoplucs que ens acullen i pel damunt dels quals ens movem. De l'altra banda, la volta del cel, que sembla infinita i no ho és, davall de la qual somiem en múltiples infinits de fireta. Damunt i davall alhora, fem i desfem tot allò que encabim dins la paraula vida, que és feta també de memòria ancestral i futura.

Llavors, de què parlem quan parlem de la memòria de la terra? De què està feta? La terra té memòria. La terra és memòria. La terra fa memòria, la terra guarda memòria... i així anar jugant amb els verbs que podem associar a aquesta facultat de recordar, emmagatzemar i transmetre amb les paraules que la creen i la recreen. El llenguatge fet de capes de memòries transmeses i projectades. La memòria com a facultat pròpia dels humans, sí. Però no pas de

manera exclusiva ni del tot determinant, encara que naltros en siguem dipositaris i transmissors.

La terra és memòria feta pedra —lliure o sotmesa— que ens explica orígens i vicissituds remotes, de despús-ahir, d'ara mateix i de demà a tocar. Pedres fent paret, pedres fent tartera, pedres esmicolades de trossos, muntanyes i barrancades, pedres traficades, pedres esperant mans. I tres pedretes damunt les tombes per testimoniar que recordem a qui ja no hi és damunt d'aquesta terra. Testimoniar, recordar, verbs afins que transiten per espais públics i privats, no sempre acordats entre ells en sentit i direcció.

La terra és memòria feta aigua —cavallera o empresonada— que transita pel damunt i pel davall per fer créixer la vida. La d'abans, la d'ara i la de sempre. I l'absència de l'aigua és com una desmemòria que esborra una part que no ha pogut ser. Com un oblit que, tot i ser buit necessari, també ens alerta. Quan l'aigua desapareix, quan l'aigua ens és negada, i quan l'aigua pot ser tomba que esborra memòria.

La terra és memòria feta aire —net o enverinat— que transporta sense aturador tot allò que respirem i palpem sense veure, però sense el qual no podríem mirar enrere, ni endavant. Ni contemplar la nit estelada ni la lluna mentidera. Ni fer volar coloms misatgers.

La memòria polièdrica i polifònica que la terra construeix és temps i espai fent camí que se'ns ofereix i que se'ns transmet a través de tots els sentits

—amatents o distrets. Ens penetra pertot. Feta de gustos i olors, que tòpicament hem etiquetat d'evocadors per excel·lència. Feta de mil imatges clares o borroses, fixades i canviants, pròpies i alienes. Feta de carícies manyagues o enceses, o de batzacades violentes i feridores, a dosis irregulars i desiguals. Feta de sons i de veus, músiques i esgarips que s'alternen i es barregen, que clamen en deserts antics o en nollots futurs, i que no paren d'encadenar-se. La memòria és sempre moviment d'anades i vingudes, de tombs i retombs.

La memòria de la terra, doncs, és aquest *totum revolutum* que ens acompanya nit i dia, en la vetlla i en el somni. I de manera determinant o sense escarafalls, ens fa ser qui som i com som, si més no en aquella part nostra que encara hi viu prou a prop, d'aquesta terra.

Per això, amb intenció o sense, traduïm tot el que ens mostra i ens fa saber, i no deixem de dir-la, d'explicar-la, d'anomenar-la per reconèixer-la i compartir-la. Que la memòria individual o col·lectiva mai no és del tot privada sinó que forma part del teixit de vides que la terra acull. Com les pedres de la tartera o les gotes d'aigua del riu. O com els còdols que són, de fet, la barreja de les unes i les altres.

I serà el llenguatge compartit i la llengua i la parla pròpies qui endreçarà, narrarà, inventarà o falsificarà

allò que la terra mostra com a memòria que és. La llengua que relata, recupera i completa allò que l'espai i el temps configuren mentre són present i quan esdevenen record o pregunta.

Ho fem cadascú de naltros amb aquest batibull que ens inclou, i amb el batibull dels altres, vius i morts, en l'espai concret immediat i conegut. I en aquell altre llunyà i ignot, possible o impossible, desitjat o temut. Perquè cada petita memòria individual que desgranem quan la narrem feta paraules, naix pels camins que recorren, de bracet i fent conlloga, la gran i la petita. Camins físics que ens permeten (re)descobrir i (re)visitar llocs quotidians sabuts i llocs desfigurats o desconeguts. I camins mentals que paral·lelament transiten per un ahir o un demà llunyans o propers vistos des de l'avui que recorda.

Recorrem els laberints de les construccions de gratacels d'escuradents del Garrell o ensopeguem amb les cabanyes de l'Ernesto que no *parava de construir-se a les places de la Ciutat Vella amb cartons i flassades de vells i velles que s'havien mort i que els hereus havien llençat a la brossa*.

Ho fem des d'un avui particular, personal, que ens imposarà sovint condicionants a l'hora de fer memòria. I en aquest exercici triarem aquells ingredients, instruments i excuses que més ens convinguin i ens abelleixin per fixar aquell record —verídic o inventat, però sempre real— d'un bocí de memòria pròpia o delegada, d'un lloc i d'un temps, que *Construir un relat*

equivale exactament a la capacitat de crear memòria, sigui individual o col·lectiva... No pot haver-hi cap relat convincent si la narració no crea un temps i un espai —un «cronotop»— creïble i coherent.

Tant si amb la realitat fan conlloga o cadascuna per on l'enfila, perquè la memòria també és un camí que pot bifurcar-se i dur-nos lluny. Com els relats que els fem ser sense límits necessaris ni escenaris tangibles. *Al món conegut han batejat aquest racó com un mar entre continents; el mar blanc, diuen altres...*

En aquest narrar, els noms seran sovint el nostre aliat principal. Aquells noms propis i comuns, topònims i antropònims —tots volgudament i necessàriament compartits— que concentren, delimiten i expliquen memòria de lloc, de temps, de fets. *Tota la vida he associat les paraules i els llocs fins a confondre'ls. Els topònims sempre m'han semblat la natura mateixa que parlava. O són eco de la veu de qui els imposa per recrear una nova memòria: El lloc es deia San Gregorio com hauria pogut rebre el nom d'un altre cristià nascut segles enrere a milers de quilòmetres de distància.*

Noms que descriuen l'espai, que fixen el moment en què sants i dimonis van córrer pel terme i hi van deixar petja, com a les Pedres marcades per algun rei o algun pirata, per tal que en quedi constància en un món fet de volubilitats i acceleracions. O noms impronunciables *Pukkila, a Kemijarvi, a Rääkkylä*. Que, és clar, parlen de mons remots que enyorem sense conèixer, mentre que l'immediat que coneixem se'ns

desdibuixa ja en el present. *Passat i futur s'escriuen amb èpica i distopia. I el present? El present és una història de por.*

Històries que ens són transmeses, que transmetem i a cada baula afegim, traiem, modifiquem... per seguir fent cadena que avança i aferma i pot condemnar o salvar. I entremig, els records que no es poden associar a cap lloc amb nom propi i que malden per fer-se imatge i so que els representi. Bandes sonores pròpies o apropiades. I silencis oblit.

I uns i altres dibuixant mapes muts o sorollosos, que configuren cartografies viscudes i transitades per aquestes memòries individuals caminades pels que ja no hi són. *A uns tres-cents quilòmetres quedava abuidat i immòbil el seu poble natal. Seguia dempeus a nou-cents metres d'altitud, emplaçat entre prats i amb una de les serres occidentals del Sistema Ibèric com a horitzó dominant.*

Mapes que ara ocupem resseguint-ne traces tangibles, que foren ruïnes, que foren construccions amb voluntat efímera o amb vocació d'eternitat. I els vestigis intangibles que vagaregen a la recerca de qui vulgui acollir-los per encarnar-se de nou i seguir cartografiant memòries i dibuixant escenaris i camins. *Els vells carrers de la Moreria, del Forn, de la Sinoga i del Portal i les costeres que antigament pujaven cap al castell dels Montcada, van fossilitzar-se... El poble va tirar cap als afores.*

I aquella memòria amagada d'allò que hauria pogut ser i no fou. D'allò que potser serà o deixarà de

ser, tant si naix del somni o del malson d'un present que ara és memòria de futur i que serà llavor o residu.

Per molt que aquest present estrany —en què impera el desfici provocat per la capacitat d'emmagatzemar i arxivar records i memòria de manera compulsiva— faci que arxius esdevinguin immensos abocadors, o instruments per *crear un duplicat artificial del món, increïblement precís i alhora desproveït de gust i d'olor i de formes palpables*, mai no queda del tot enterrat allò que algú escriu i algú llegeix.

I si mai la memòria transmesa pels altaveus, que sonen tothora i per tots els mitjans, s'omple de relats que emmascaren realitats, de mentides erigides en dogma i de veritats esborrades, potser ens caldrà, per restituir-la, tornar a allò que la terra, l'aigua i l'aire ens transmeten, abans que el foc potser ho arrasi tot.

Aquests onze relats, signats per onze escriptors de generacions i procedències diverses, se centra en les petjades que deixem en el nostre entorn vital. I viceversa. Aquí, la terra no és un simple escenari, sinó un dipòsit de memòria. Un espai on el temps ha deixat traces que només prenen sentit quan algú les mira i les explica. Les pedres i els paisatges conserven rastres del que han estat, però sense relat aquestes marques esdevenen mudes i s'esvaeixen.

Vet aquí la fragilitat del record humà, sempre amenaçat per l'oblit o la ruptura amb l'origen. De fet, molts dels textos d'aquestes pàgines neixen d'un trenca-ment: migracions, transformacions socials o pèrdues íntimes que activen la necessitat de recordar. I recordar és narrar, una premissa que comparteixen tots els autors del volum. Sense paraules, no hi ha continuïtat. Però la memòria no és mai fixa ni completa, sinó fragmentària, feta de records personals, veus heretades, silencis i buits. D'aquí neix la voluntat de rescatar històries petites i formes de vida que han quedat als marges. La memòria de la terra no és eterna ni garantida, només perviu si algú se'n fa responsable, la converteix en paraula i la transmet en forma de literatura.

THEMA FC 1DSE-ES-J
3MPQ 2ADC
ISBN 978-84-18680-65-6

9 788418 680656

L'Accent 19 / L'AVENÇ